

Rådhuspladsens historie

I middelalderen løb bymuren med Vesterport omtrent der, hvor vi finder Vester Voldgade i dag. Det er bymurens placering i forhold til byen, der er afgørende for, den plads der senere bliver til Rådhuspladsen. Under Vartov findes fundamentet til et af bymurens tårne ligesom, der er en remniscens af anlægget på Jarmers plads.

1670 - Halmtorvet

Forløberen for Rådhuspladsen er Halmtorvet. Pladsen er stort set identisk med trekanten hvor Lurblæserne står og hvor sightseeing-busserne har stoppested på Vester Voldgade.

Halmtorvet opstår da Frederik III moderniserer bymuren i 1668-1670. På dette tidspunkt er "Stormen på København" i 1659 stadig i stærk erindring. Især Vestervold bliver betragtet som en af bymurens svage punkter.

Fæstningsværket forstærkes og rykker mod vest. Halmtorvet opstår og pladsen autoriseres til handel. I begyndelsen er her en stadsgrav tilbage der leder vand til Mølle dammen ved Vandkunsten.

1695 - Livlig handel

Københavns porte lukkede ved midnat og åbnedes først den tidlige morgen. Da portene åbnede, stod torvevognene i kø til på den anden side af søerne. Mange tusinde mennesker passerede igennem portene, herunder Vesterport, forbi Halmtorvet hver dag. Men på søn- og helligdage var portene lukkede. Måske er det derfor man havde traditionen med at gå tur på voldene store bededag. I 1695 åbnes dog for passage igennem Nørreport mod betaling af portpenge på søn- og helligdage.

På Halmtorvet sælges kreaturer på den ene halvdel og hø og halm på den anden. I en kort periode er pladsen også brugt som (pest-) kirkegård for fattigfolk.

I middelalderen var København mere magtfuld end byer som Hamburg, men byen ligger udsat. Militæret forbød alt byggeri udenfor voldene og stod længe fast på betydningen af et stærkt forsvar.

Christian IV forstærker fæstningen eller volden yderligere i 1700-tallet.

1728 - Efter den store brand

Efter den store brand i 1728 bliver Frederiksberggade anlagt – vejen til Frederiksberg - og åbner det vi senere kalder "Strøget" med adgang til Gammel- og Nytorv.

Vesterport ligger da inde på dagens Rådhusplads. En vejerbod stod til højre når man kom ind, hvor man vejede og lavede målinger af varer. Forholdene har været små indenfor volden og trafikken ind og ud af Vesterport blev besværliggjort af, at der skulle betales accise, skillingtold og passagepenge. Nogle var dog begunstige med passersedler, der gav dem fri adgang.

1849 - Grundloven

I 1849 giver kongen magten til folket. I en vis udstrækning kan forløbet der følger, hvor portene og voldene nedlægges, sammenlignes med de ting der skete efter revolutionen i Frankrig. I Paris river man den forhadte Bastillie ned. I København fjerner man portene og dele af voldene. København er nu borgernes by. En ny tid er kommet. En industriel og teknologisk udvikling er i gang. Militæret begynder selv, at betragte fæstningen som forældet.

1857 - Trafikken omlægges

Vesterporten nedrives i 1857, et år efter Nørreport. Dele af Vestervolden, hvor Rådhuset senere bygges, bliver stående.

Broen, der forbandt byen med Vesterbro over voldgraven, erstattes først med en dæmning og Vesterbrogade bliver anlagt som en bred og åben ind- og udfartsvej til byen.

Mange i byen kritiserede nu vejerbodens beliggenhed, da den var det første man så, når man nåede byen.

Man forbedrer forholdene for al færdsel væsentligt og planlægger boulevarder i området efter fransk model. Det gælder fx både Nørregade og Vestre Boulevard senere omdøbt til H.C. Andersens Boulevard. Togstrækninger bliver ført også frem til og igennem "den åbne by". Boulevarderne danner en ny ring udenom middelalderbyen.

1872 - Industriforeningens Hus

Industriforeningen bygger Industriforeningens Hus på hjørnet af Tivoligrunden og Vesterbrogade i anledning af industriudstillingen 1872. I tiden, hvor man i byrådet taler om et nyt Rådhus. Rådhusets placering er ikke afgjort, men man har flere gamle voldområder i tankerne. Fra beboere og ejerne til karréerne langs Halmtorvet lyder der i 1873 højlydt kritik af byggeplanerne, som vil ødelægge udsynet til volden overfor.

1885 - Vestervolden sløjfes

1885 sløjfes Vestervolden helt, sammen med Gyldenløves Bastion. På bastionen lå Lucie, eller "Lusse", mølle. Møllens placering svarer til indgangen

ved Stadsarkivet - og ville altså stå inde i Rådhushallen i dag. Ved sløjfningen af volden skaber man en stor plads i kanten af middelalderbyen.

1888 - Kunst- og Industriudstilling

I 1888 afholdes den næste store Kunst- og Industriudstilling i København. Hovedbygningen står på det åbne område efter volden. Hele Tivoli inddrages i udstillingen, hvor byens borgere viser flaget. Industrialiseringen har taget fart og Kongen holder 25-års jubilæum som regent. Indbyggertallet er vokset, til ca. 250.000 og det gamle råd- og domhus fra 1815 er for lille. Fra statens side ønsker man, at domhuset, der hører ind under Justitsministeriet og Rådhuset, der hører ind under kommunen, adskilles.

Halmtorvet må vige pladsen til udstillingen og de handlende flyttes til Vesterbro.

1889 - Brandstationen

Udstillingen bliver revet ned når den er færdig efter 132 dage. På den åbne grund der bliver tilbage, efter udstillingen, anlægger man, i årene 1889-93, Brandstationen, men der er stadig et åbent areal tilbage fra brandstationen frem til Jarmers plads.

1892 - Rådhuset påbegyndes

Udgravningen til Rådhuset påbegyndes 1892. Rådhuset definerer nu den kommende rådhusplads' ene side, men helt indtil 1898, hvor Danmarks højeste bygning, Rådhusårnet er rejst, lever det gamle navn Halmtorvet stadig. Skal det hedde Rådhuspladsen eller Halmtorvet? Halmtorvet blev flyttet til Vesterbro i 1888, da Kunst- og Industriudstillingen skulle afholdes.

Mange vil bygge på det attraktive område mellem Rådhuset og Jarmers Plads. Grundpriserne stiger, og man går til sidst væk fra idéen om at bevare området åbent.

Kommunen har planer om en sporvognsremise i gotisk stil på den ene halvdel af pladsen.

1901 - Rådhuspladsen er en realitet

1901 fjernes plankeværket omkring rådhusbyggeriet. Rådhuspladsen er nu en realitet.

Samme år bliver Hotel Bristol, eller Absalons gård, opført.

1903 - Borgerrepræsentationen flytter ind

Borgerrepræsentationen flytter fra det gamle Rådhus over i det nye Rådhus i 1903. Rådhuset indvies den 12. september 1905.

1912 - Monument for Grundtvig

Der udskrives konkurrence om, at lave et monument til minde om Grundtvig på det gamle Halmtorv. Monumentet bliver ikke til noget – i stedet vælger man at bygge Grundtvigskirken. Inde på Vartov gård, blev dog opstillet en skulptur: "Den knælende Grundtvig". (Halmtorvet er nu reduceret til en adresse på Vester Voldgade.)

1914 - Lurblæserne

Lurblæserne bliver opstillet i 1914, efter at byen havde en lurblæser på prøve på Vesterbrogade.

1930 - Richshuset og Dagmarhuset

Richshuset og Dagmarhus bliver bygget i 30'erne og viser funktionalismens intræden på Rådhuspladsen.

1931 - Den første lysreklame

Den første lysreklame opsættes på Rådhuspladsen.

1941 - Arkitektkonkurrence for Rådhuspladsen

Der udskrives en arkitektkonkurrence om Rådhuspladsens fremtid, blandt andet med forslag om højhuse. Ønsket er en større samling af det arkitektoniske udtryk af pladsen

1943 - Beskyttelsesrum på Rådhuspladsen

Under krigen bliver der nedgravet beskyttelsesrum foran Rådhuset. Det ligner muldvarpeskud og ødelægger arkitekt Martin Nyrops "Muslingeskal" foran Rådhuset. Både muldvarpeskudene og muslingeskallen fjernes i 1947.

1954 - Langebro

En ny Langebro bygges.

1955 - H.C. Andersens Boulevard

Vestre Boulevard udvides og bliver omdøbt til H.C. Andersens Boulevard i anledning af forfatterens 150-års fødselsdag.

1965 - H.C. Andersen-statuen

I 1965 april opsættes H.C. Andersen statuen på hjørnet af Rådhuspladsen. Kunstneren er H. Luckow-Nielsen.

1978 - Industriens Hus

Industriforeningens hus fra 1872 bliver afløst af Industriens hus.

1996 - Kulturby '96

København afholder Kulturby. Rådhuspladsen bliver omlagt. Man fjerner

Vesterbrogade fra Rådhuspladsen, bygger en ny busterminal, som er inspireret af Muslingeskallens hvælvede form.

Busterminalen bliver stærkt kritiseret men "overlever" trods gentagne beslutninger om at få den fjernet.

2009 - Halmtorvet restaureres

Det gamle Halmtorv som begyndte Rådhuspladsens historie er genstand for en arkitektkonkurrence. Som torv er pladsen usynlig og fungerer som parkeringsplads udfor adressen Vestervoldgade 77.

Der afholdes et stort anlagt klimatopmøde i København - COP 15 hvor Rådhuspladsen bliver inddraget til udstillinger.

2010 - Metrobyggeri

2010 fjernes busterminalen og Metrobyggeriet påbegyndes. Metrostationen skal stå færdigt 2017.

Tivoli får fredag den 12. november modtaget Kasino-bevilling og åbner med stor sandsynlighed kasino i H. C. Andersen Slottet ved Rådhuspladsen. Slottet bruges i øjeblikket til udstillinger og mødefaciliteter. Tivoli har i forvejen erfaring med spil og driver i dag fire spillehaller.

2011 - Vesterport genopdages

I perioder bliver nogle af fundamentstenene fra den gamle Vesterport blotlagt da der bliver gravet i forbindelse med metroen. Bymuseet er selvfølgelig på plads og gør nye fund.